

Temaplan

Idrett og fysisk aktivitet 2021 – 2030

Kommunestyrets vedtak 10.11.2020.

Visjon:

Rana kommune skal legge til rette og gi best mulig tilbud for fysisk aktivitet og naturopplevelse for kommunens innbyggere

A. Gullsen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Del 1: Plangrunnlaget	4
1.1 Om planprosessen	4
1.2 Kunnskapsgrunnlaget	5
Del 2: Status, analyser, utfordringer og hovedfokus	6
2.1 Evaluering av tidligere plan (2017 – 2020).....	6
2.2 Forhold til andre planer	8
2.3 Status folkehelse, idrett, anlegg og friluftsliv.....	8
2.4 Hovedutfordringer 2021 – 2030.....	10
2.5 Hovedfokus i planperioden	11
2.6 Befolkningsutvikling og aktivitetsutvikling	12
2.7 Bygging av nye anlegg/supplering av eksisterende anlegg	12
2.8 Behov for nye aktiviteter og aktivitetsanlegg i Rana.....	14
Del 3: Handlingsplan 2021 – 2030.....	15
3.1 Folkehelse	15
3.2 Skoleplasser og barnehageområder	17
3.3 Idrettsanlegg.....	17
3.4 Spillemidler	22
3.5 Idrettsaktivitet - Status	22
3.5.1 Hall- og sommeridretter	23
3.5.2 Vinteridretter	25
3.6 Friluftsliv	25
3.7 Parker og veier.....	26
3.8 Informasjon.....	27
3.9 Samarbeid	27
Del 4: Planoppfølging	28
4.1 Planansvarlige i Rana kommune.....	28

Sammendrag

Temaplan for idrett og fysisk aktivitet 2021 – 2030 er utarbeidet for å sikre en effektiv og målrettet kommunal ressursbruk innenfor området idrett-, friluftsliv og annen uorganisert fysisk aktivitet. Planen ivaretar også de krav som er satt for at søkere fra Rana kommune skal kunne søke om og få tildelt spillemidler.

Planen har endret status fra Kommunedelplan til Temaplan etter vedtak i Kommunestyret Sak 214/19 der Kommunestyret gjorde slikt vedtak:

- *Kommunedelplan idrett og friluftsliv endrer status fra kommunedelplan til temaplan. Nytt navn blir Temaplan idrett og friluftsliv 2021-2030.*

Planen er utformet slik at den skal være mest mulig konkret og handlingsrettet.

Planen er i hovedsak en videreføring av den retning og de føringer som ble vedtatt i forbindelse med Kommunestyrets vedtak i forbindelse med sak 96/16: ``Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2017 – 2020``

Planen er utarbeidet med bakgrunn i samfunnsøkonomiske rammer og prognoser for planperioden.

Gjennomføring av mål og tiltak beskrevet i planen vil være avhengig av et nært samarbeid mellom Rana kommune, lag, foreninger og eksterne finansieringsaktører.

Planen er delt i fire hoveddeler. Del 1 formulerer grunnlaget for de tiltak som er foreslått i del 3. Del 2 evaluerer tidligere plan samt peker på hovedutfordringer og angir hovedmålet for arbeidet i perioden 2021 – 2030. Del 4 angir hvordan planen skal realiseres og følges opp.

Del 1: Plangrunnlaget

1.1 Om planprosessen

Planarbeidet ble startet vinteren 2020, og følgende personer har deltatt i planprosessen:

Prosjektledelse:

Hanne Alvsing: Avdelingssjef bydrift

Gunnar Brattli: Bydrift; seksjonsleder samferdsel, park og idrett

Pål Homnes (Prosjektleder): Bydrift; driftsleder park, idrett og friluftsliv

Ståle Lysfjord: Tekniske tjenester; konsulent

Kommunestyret i Rana gjorde i sak 140/19 slikt vedtak:

- *Rana kommune påtar seg de forpliktelser som fremgår av Kulturdepartementets bestemmelser i tilknytning til spillemiddelordningen, og vedtar handlingsprogram med forslag til prioritering av spillemiddelsøknader for 2020 i henhold til liste datert 06.11.2019 (vedlegg 2).*
- *Kommunedelplan idrett og friluftsliv endrer status fra kommunedelplan til temaplan. Nytt navn blir Temaplan idrett og friluftsliv 2021-2030.*

I mars 2020 ble alle lag og foreninger som driver med idrett og friluftsliv, alle skoler og barnehager og andre aktører som har tilknytning til planarbeidet tilskrevet. Dette ble gjort med tanke på å få innspill til planprogrammet.

Muligheter til å komme med innspill til planarbeidet ble kunngjort med lokal annonsering, med brev til lag og foreninger og på Rana kommunes hjemmeside.

Det kom 4 innspill til planarbeidet som alle er innarbeidet i planen.

Endelig planforslag ble sendt på høring 15.6.2020 med høringsfrist 20.8.2020.

Til sammen kom det 2 innspill til planarbeidet som er forsøkt innarbeidet i den endelige planen.

Planforslaget skal behandles i Utvalg for oppvekst og kultur 13.10.2020, Formannskapet 20.10.2020 før endelig vedtak fattes av Kommunestyret 3.11.2020. Før politisk behandling skal planforslaget behandles av Idrettsrådet.

1.2 Kunnskapsgrunnlaget

Innholdet i denne planen bygger på kunnskap på flere områder:

- Forskningsbasert kunnskap om effekten av minimum 30 minutter daglig fysisk aktivitet hos voksne for helse og trivsel.
- Forskningsbasert kunnskap om effekten av minimum 60 minutter daglig fysisk aktivitet hos barn og unge for egen psykisk og fysisk helse, trivsel og læring.
- Folkehelseprofil Rana 2020
- Rana 2019 –Nøkkeltallsrapport (US) Folkehelse unge
- Kunnskap om anleggssituasjonen i Rana innenfor idrett, friluftsliv, park og nærmiljø.
- Kunnskap om bygging, drift og vedlikehold av idretts- og friluftsanlegg.
 - Status bruk og kvalitet på private idretts- og friluftsanlegg i Rana 2020.
 - Status bruk og kvalitet på kommunale idretts- og friluftsanlegg i Rana 2020.
- Kunnskap om muligheter for ekstern finansiering av anlegg og prosjekt.
- Kunnskap om bruk av bymarkene i Mo i Rana, undersøkelse sommeren 2012 og 2016.

Del 2: Status, analyser, utfordringer og hovedfokus

2.1 Evaluering av tidligere plan (2017 – 2020).

Rana kommune har hatt kommunedelplaner på dette temaområdet siden 1988. Planen for 2017 – 2020 har tatt hensyn til de økonomiske rammene og lagt opp en plan etter de økonomiske midler som var til rådighet.

Bydrift forvalter kommunal og statlig politikk på dette området. Kommunal politikk framgår av vedtatt kommunedelplan 2017 - 2020 og årlige vedtak om økonomi og prioritering av konkrete tiltak.

Statlig politikk følger av retningslinjer og bestemmelser fra Kulturdepartementet og da spesielt i forhold til tilskuddsordninger (spillemiddelordninga).

En kan lese nærmere om spillemiddelordningen i Kulturdepartementets årlige «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.»

Bydrift forvalter ordningen som omhandler spillemidler i Rana kommune. Avdelingen sørger for at søknader ved innlevering tilfredsstiller fastsatte krav. Det er også vår oppgave å påse at anleggene er funksjonelle og at drift og vedlikehold ivaretas på en god måte. I tillegg har Rana kommune gjennom mange år bidratt med en kommunal andel spillemidler til de ordinære anleggene som bygges. Dette har utgjort 10% av tilskuddsbeløpet og maksimalt kr. 84 000,- til den enkelte anleggsenhet.

Når anlegg er ferdig setter avdelingen opp sluttregnskap sammen med utbygger og godkjenner anlegget, sender sluttregnskapet til revisjon og deretter foretar sluttutbetaling fra fylkeskommune og kommune.

Tildeling av spillemidler skjer gjennom fylkeskommunen, og vi opplever store variasjoner i tildeling fra år til år. Disse svingningene har bakgrunn i flere forhold ført og fremst den årlige søknadssummen fra kommunen.

Nedenfor gjengis en oversikt over tildelte midler til anleggsutbygginga i Rana de senere årene:

År 2011 tilsagn på kr 4 588 mill.

År 2012 tilsagn på kr 4 860 mill.

År 2013 tilsagn på kr 4 372 mill.

År 2014 tilsagn på kr 3 790 mill.

År 2015 tilsagn på kr 4 555 mill.

År 2016 tilsagn på kr 4 682 mill.

År 2017 tilsagn på kr 1 756 mill.

År 2018 tilsagn på kr 5 441 mill.

År 2019 tilsagn på kr 11 197 mill.

År 2020 tilsagn på kr 14 500 mill.

Det har blitt bygd og det bygges/rehabiliteres en rekke idrettsanlegg i vår kommune. Dette viser tilsagnsbeløpet i 2020 tydelig. Rana kommune får også gode tilbakemeldinger fra Nordland Fylkeskommune vedrørende planarbeid og faglig oppfølging innenfor området.

I planperioden har tildeling av spillemidler økt fra 1,8 mill. kroner i 2017 til 14,5 mill. kroner i 2020. Dette vitner om en svært offensiv politikk innenfor fagområdet.

Når det gjelder tilrettelegging for det bynære friluftslivet, som også er viktig sett i et folkehelseperspektiv ønsker vi å videreutvikle dette i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Et overordnet mål har vært å utvikle et sammenhengende løypenett rundt byen. Det jobbes kontinuerlig med dette temaet.

Eksisterende plan har vært et styrende dokument i Rana kommune. Dette mener vi har følgende årsaker:

- Planen har vært fulgt opp av administrasjonen
- Planen har fulgt opp med de økonomiske rammer som var forutsatt
- Planen har vært kjent i administrasjonen og hos politikerne.

Skal tilliten til planer og planarbeid opprettholdes, må planen for 2021 – 2030 følges opp av alle ansvarlige på samme måte.

2.2 Forhold til andre planer

Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2021 – 2030 er forankret i Kommuneplan for Rana kommune 2017 – 2027 (Samfunnsdel) og økonomiplan 2020 – 2023. Temaplan for idrett og friluftsliv 2021 – 2030 skal følges opp og samordnes med Rana kommunes arealplaner, trafikksikkerhetsplan, virksomhetsplaner, langtidsbudsjettet og de årlige kommunebudsjettene så langt disse er kjent.

I Kommunedelplan for Mo og omegn 2013 - 2023 (arealdel) og i vedtatte reguleringsplaner, er det forsøkt satt av arealer til idrett- og friluftsmål. Som innspill til revisjon av kommuneplanens arealdel er det gjennomført verdifastsetting av friluftsområder i hele kommunen. Verdifastsettingen skal revideres i planperioden 2021 -2030.

2.3 Status folkehelse, idrett, anlegg og friluftsliv.

På bakgrunn av intervjuer, samtaler og diskusjoner med mange aktører i Rana kommune i forkant av planperioden 2021 - 2030 og erfaringer som administrasjonen har tilegnet seg i innværende planperioden mener vi å kunne dokumentere status for 2020.

I tillegg er det i 2020 gjennomført kartlegging av både bruk og kvalitet på idretts- og friluftslivsanlegg i Rana kommune.

Det er også via Idrettsrådet avholdt mange møter med lag og foreninger innen idrett og friluftsliv.

Innenfor hvert resultatområde gis det her korte oppsummeringer av status.

Folkehelse

- Befolkningen følger i hovedsak befolkningen i Norge for øvrig når det gjelder fysisk aktivitet.

Inaktivitet ser ut til å skape endel helseutfordringer i Rana.

- En betydelig del av 15 åringene (17%) i Rana er inaktive (Folkehelseprofil Rana 2020).
- Det synes som om fysisk aktivitet i de høyere trinn i grunnskolen er mindre i fokus (Folkehelseprofil Rana 2020).
- Ca. 80 % av befolkningen i Nordland over 18 år er for lite fysisk aktive.
- Blant eldre er det bare ca. 20% som oppnår anbefalt fysisk aktivitet (Helsedirektoratet).

Idrett

- Fotballen er en sterkt dominerende idrett i aldersgruppen 6 – 14 år
- Frafallet i idretten er stort i ungdomsgruppen
- Ski- og skiskyting er de største vinteridrettene
- Hallidrettene og nye idretter er noe hemmet av mangelen på anlegg
- Det er få organiserte tilbud til personer med spesielle behov / funksjonshemninger.
- Turn har en stor økning i antall aktive men relativ dårlig anleggs-situasjon
- Svømming har relativ stor aktivitetsøkning men noe begrenset anleggskapasitet.

Anlegg

- Skoleplassene- og flere kommunale barnehageområder gjennomgår for tiden en betydelig oppgradering (Økonomiplan 2020 – 2023).
- Drift, vedlikehold og oppgradering er store utfordringer for anleggseierne (Vedlegg 1 og 2: Bruk og kvalitet på kommunale og private idrettsanlegg). Det er økt fokus på dette i kommunal sammenheng («Verdibevarende vedlikehold», Kommuneplanen 2017 – 2027)
- Anlegg for fotballidretten dominerer i Rana og er særlig godt utbygd. Distriktene føler de må få kunstgressanlegg skal barn- og unge fortsatt ville trene- og drive denne idretten i nærmiljøet.
- Ny og mer «bærekraftig» fotballhall realisert (Stålhallen)
- Hopp realiserer et nytt sentralanlegg i Fageråsen.
- Nye og små idretter mangler anlegg
- Hallidrettene hemmes delvis av mangel på lokaler (turn, klatring). Allaktivitetshuset på Gruben og ny baskethall på Selfors vil forbedre situasjonen vesentlig.

- Sentrale anlegg medfører økt bruk av bil
- Skiidretten har gode vilkår i Rana (langrenn og skiskyting)

Friluftsliv

- Ranas befolkning er særlig friluft aktive.
- Barnehagene og skolene i Rana bruker friluftsliv som læringsaktivitet og læringsarena i hverdagen.
- Klokkehagen og Skillevollen er flotte og mye brukte nærfriluftsanlegg.
- Bymarkene brukes mye, men slitasjen er stor og det er stadig behov for vedlikehold.

En mulig strategi for å redusere slitasjen i disse bynære friluftsområdene er å øke tilretteleggingen for turløyper i de ytre delene av kommunen. Dette vil også redusere behovet for motorisert transport.

- Rana Turistforening har 270 km. merkede turløyper samt 7 hyttetun og 5 rastekoier i kommunen hovedsakelig i høyfjellet.

2.4 Hovedutfordringer 2021 – 2030

I planperioden vil det være behov for å fokusere på følgende hovedutfordringer:

- Å få alle barn og unge i Rana kommune til å være fysisk aktive i minimum 60 minutter hver dag hele året
- Å få alle voksne i Rana uansett funksjonsnivå å være fysisk aktive i minimum 30 minutter hver dag hele året.
- Å utvikle tverrfaglig samarbeid om fysisk aktivitet og naturopplevelse.
- Å utvikle samarbeidet mellom Rana kommune og andre aktører i Ranasamfunnet innenfor satsingsområdet.
- Å oppnå flere eksterne tilskudd til aktiviteter innen idrett og friluftsliv.
- Å sikre at alle skoleplasser og alle barnehageområder er godt vedlikeholdt og har aktivitetsfremmende anlegg tilpasset aldersgruppen.

- Å vedlikeholde eksisterende kommunale og private anlegg.
- Å medvirke til dialog mellom flere idretter, når det er snakk om å bygge idrettsanlegg (flerbruk / sambruk). Rana kommune må aktivt medvirke til at de tilbud kommunen bidrar til enten gjennom tilskudd eller egenfinansiering skal kunne brukes av alle. Konflikter må løses gjennom dialog / opplysning.

I planperioden er det videre en utfordring å kunne finne løsninger på, og jobbe videre med følgende konkrete problemstillinger:

- Å medvirke til å sikre at flere hallidretter får utviklingsmuligheter.
- Å medvirke til at frafallet i idretten minker.
- Å medvirke til tilrettelegging for den uorganiserte idretten og friluftslivet.
- Bidra til at denne planen blir et viktig styringsdokument og dermed sikre at vedtatte mål nås.

2.5 Hovedfokus i planperioden

Folkehelseperspektivet skal være hovedfokus i denne planperioden. Samtidig ser vi at gode holdninger hos barn og unge er spesielt viktig og det vil derfor være viktig å ha et spesielt fokus på denne gruppen.

- Ha fokus på verdibevarende vedlikehold og utvikling av eksisterende anlegg. Andelen rehabiliteringssøknader må økes.
- Legge til rette for nærmiljøanlegg og turveier/turstier i nær tilknytning til boligområder i kommunen.
- Bidra til at idretter som har begrenset treningsfasiliteter (tid / rom) ivaretas bedre (eksempelvis turn, karate, judo, squash, bueskyting og bordtennis).
- Ha fokus på å legge til rette for fysisk aktivitet i hele kommunen for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

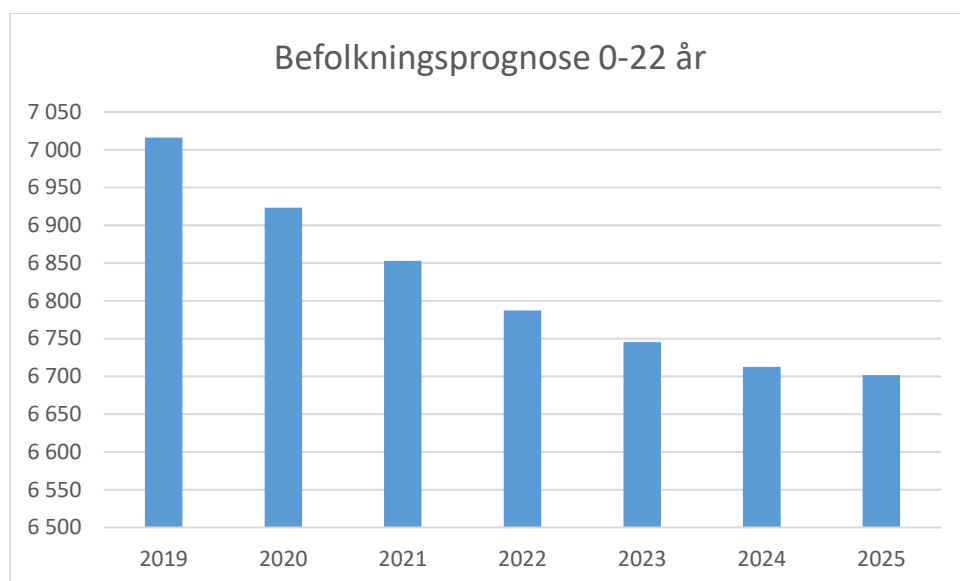
Vi ønsker å rette fokus på de områder som vi mener vil skape større aktivitet i befolkningen, og da blir anlegg i nærmiljøet en viktig faktor. Vi tenker da på uteområdene ved skoleplassene og tettstedsnære turveier ogurstier. Dette er anlegg som i stor grad genererer egenaktivitet. Videre ønsker vi å medvirke til at lag og foreninger får den hjelp de

trenger til utvikling og vedlikehold av eksisterende anlegg. Her tenker vi i første rekke på spillemiddelordningen og fordelingen av de midler vi har til drift og aktivitetstilskudd.

Planen skal, så langt det lar seg gjøre, sikre gode vilkår for fysisk aktivitet og naturopplevelse for alle i Rana og da spesielt sett i et folkehelseperspektiv.

2.6 Befolkningsutvikling og aktivitetsutvikling

Den største gruppen brukere av idrettsanlegg i Rana kommune er aldersgruppen mellom 0 – 20 år (ca. 85%). Framskriving av demografitall for Rana for denne aldersgruppen viser at det blir ca. 315 færre i aldersgruppen 0 – 22 år i 2025 sammenlignet med 2019 (4,5 % nedgang).

Figur 1: Befolkningsprognose Ran kommune, aldersgruppe 0 – 22 år

Dette tilsier at presset på treningstid vil avta betydelig i årene som kommer. Tilsvarende vil utfordringene for lag og foreninger være å opprettholde rekrutteringen. Vi mener dette spesielt vil gjelde individuelle vinteridretter (j.fr. klimautfordringer).

2.7 Bygging av nye anlegg/supplering av eksisterende anlegg

Anleggsdekningen innenfor kjente og eksisterende idretter er i Rana generelt meget god når planlagte anlegg er realisert.

Når det gjelder supplering av eksisterende anlegg er det spesielt vintersporten som sliter med stadig mildere klima og derigjennom behov for investeringer i kunstsneanlegg.

Videre ser vi at utfordringene fremover i et folkehelseperspektiv ligger i tilrettelegging for egenorganisert aktivitet og da først og fremst gjennom turveier, turstier, nærmiljøanlegg og aktivitetsanlegg i tilknytning til skolene. Dette også sett i lys av den demografiske utviklingen i Rana.

En undersøkelse utført av Polarsirkelen Friluftsråd (2016) viser at den delen av befolkningen som ikke er organisert i idrettslag etterspør tilrettelagte tilbud i form av merkede turstier spesielt i nærmiljøet.

Rana kommune gjennomfører i inneværende investeringsperiode en betydelig oppgradering av nærmiljøanleggene rundt skolene, dette i tråd med undersøkelsen utført av Polarsirkelen friluftsråd og det som etterspørres i det generelle folkehelsearbeidet.

Idrettslagene i Rana har med den støtten de får fra Rana kommune generelt meget gode rammebetingelser for å utøve sin særiddrett.

På bakgrunn av søknader om aktivitetstilskudd fra lag og friluftss - foreninger har vi følgende utvikling i medlemsmassen i årene 202017 – 2020.

År	Under 20 år	Over 20 år	Total
2017	3941	5373	9314
2018	3886	4956	8842
2019	3558	5064	8622
2020	3731	5244	8975

Tabell 1. Medlemstallene i idrettslag i Rana som årlig rapporteres inn til Nordland idrettskrets.

2.8 Behov for nye aktiviteter og aktivitetsanlegg i Rana

Innspill fra lag og foreninger.

Klubb	Innspill til anlegg	Innspill til aktivitet
Rana Svømmeklubb	Bygge eget klubblokale / klubbhus med lager, treningsfasiliteter og møterom. Nytt undervisningsbasseng med regulerbar bunn (0,5 – 0,9 meter)	
Bossmo & Ytteren IL	Snøkanonanlegg Skillevollen. Utvide kunstgressarealet på Ytteren. Familietrase Skillevollen Alpinsenter. Rehabiliterer rulleskiløype-nettet på Skillevollen. Rehabiliterer lysløyper på Skillevollen. Rehabilitering av bygninger på Skillevollen.	Rana kommune skal gi det best mulige tilbudet til idrett og fysisk aktivitet for alle. Rana kommune skal være ledende i Nord-Norge på aktivitet, toppsatsing og anlegg for ski Nordiske grener. Rana kommune skal være kjent som idrettsbyen. Mer mangfold og ambisiøse satsinger for å motvirke frafallet i idretten.
Idrettsrådet i Rana	Karate, Judo, Bordtennis og Squash har begrenset tilgang på treningslokaler.	
Mo IL Fotball	Eget klubblokale med møterom, styrketreningsrom og lager	Dommerkurs Trenerkurs

Lokalisering av eksisterende og planlagte idretts- og friluftsanlegg

Lokalisering av idrettsanlegg finner man på anleggsregisteret.no og idrettsanleggslista oppdateres årlige.

Rana kommune har i 2020 gjort en vurdering av bruk og kvalitet på alle anlegg i Rana. Denne kvalitetsvurderingen følger planen som vedlegg 1.

Innenfor friluftsliv henviser vi til verdifastsettingen av friluftsområdene i Rana som var ferdig i 2010. Når det gjelder planlagte anlegg i planperioden eller andre spørsmål så kan man ta kontakt med Bydrift i Rana kommune.

Prioritering av spillemiddelsøknader

Planen legger opp til at godkjente spillemiddelsøknader blir prioritert gjennom spillemiddellista for nærmiljøanlegg og ordinære anlegg. Denne prioriteringslista legges frem som egen sak til Kommunestyret i desembermøtet hvert år. Dette er et formalkrav at denne lista skal være behandlet av Kommunestyret for å kunne søke om spillemidler og momskompensasjon.

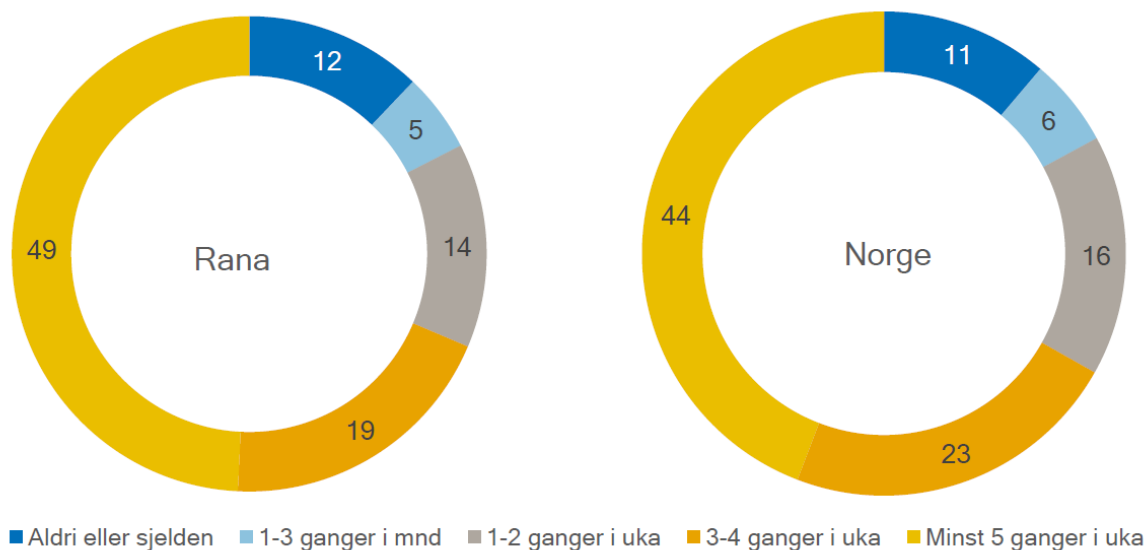
Denne planen legger føringer for hvilke spillemiddelsøknader som skal prioriteres i planperioden.

Del 3: Handlingsplan 2021 – 2030

3.1 Folkehelse

Status

Alle barn og unge i Rana kommune bør være fysisk aktive i minimum 60 minutter hver dag hele året. Alle voksne i Rana uansett funksjonsnivå bør være fysisk aktive i minimum 30 minutter hver dag hele året.

Figur 2: Hvor ofte ungdomsskoleelever trener - Rana og Norge (Ungdata 2019)

Av helsemessige og faglige hensyn anbefales det at alle barn og unge er fysisk aktive minimum 60 minutter hver eneste dag. Figur 2 viser at ca. 50% av ungdomsskoleelevene i Rana trener minst 5 ganger pr uke. Det mest bekymringsfulle i denne undersøkelsen er at ca. 17 % av ungdommene har svært lavt aktivitetsnivå. Ungdata 2019 bruker begrepet trening i sin undersøkelse. Det kan knyttes en viss usikkerhet til undersøkelsen da ikke alle ungdommer tenker på all fysisk aktivitet som trening.

Barnehagene og flere grunnskoler i Rana forsøker å organisert læringsaktivitetene slik at denne anbefalingen sikres. Omfanget av daglig fysisk aktivitet i skolehverdagen avtar med økende klassetrinn. Andelen inaktive barn og unge har generelt vært økende i Norge.

Det er grunn til å tro at gode aktivitetsrutiner i barne- og ungdomsårene videreføre i voksen alder.

Tiltak

- Holdningsskapende arbeid i barnehager og skoler.
- Skape gode arenaer både for organisert og uorganisert aktivitet for alle aldersgrupper gjennom å ha gode nærmiljøanlegg og nærturmuligheter.
- Stimulere til at flest mulig får tilgang til aktivitetsutstyr gjennom låneordninger (f.eks. BUA).

- Forsøke å opprettholde tilbudet om gratis trening på kommunale anlegg for barn og ungdom.

3.2 Skoleplasser og barnehageområder

Status

Rana kommune driver 12 grunnskoler og 10 barnehager. Nærmere 4000 barn og unge oppholder seg daglig på skoleplassene og barnehageområdene. Utenom barnehage- og skoletiden fungerer områdene som viktige nærmiljøanlegg. Disse er viktige områder for barnas læring og fysiske aktivitet.

Skoleplassene og noen av barnehageområdene har ikke vært tilfredsstillende vedlikeholdt over år. I forbindelse med gjennomføringen av Skolestruktursaken i Rana i gjeldende planperiode vil skolene og skoleplassene få en betydelig oppgradering. Vi ser allerede effekten av denne kvalitetshevingen rundt Selfors, Utskarpen og Ytteren barneskole samt Rana ungdomsskole.

Det er vedtatt bygging av nye barneskoler på Gruben og på Båsmoen med tilhørende utearealer. Det er også bevilget midler for oppgradering av uteområdene ved Storforshei barne- og ungdomsskole, Skonseng barneskole og Lyngheim barneskole.

Tiltak

- Hovedutfordringen i årene fremover er å sette av tilstrekkelige midler til drift og vedlikehold av de renoverte / nybygde uteområdene ved skoler og barnehager.

3.3 Idrettsanlegg

Status

Rana kommune har et vidt spekter av idrettsanlegg. Det er i dag registrert om lag 489 idrettsanlegg i kommunen. De fleste av disse er eid av lag og foreninger. Hovedutfordringen for samtlige anlegg er drift, vedlikehold og teknisk oppgradering. Eierne av spillemiddelfinansierte anlegg er pålagt et drifts- og vedlikeholdsansvar i 20 år for nærmiljøanlegg eller 40 år (30 år fra 2014) for ordinære idrettsanlegg. Rana kommune har tilsynsansvaret for dette.

Anlegg for fotball dominerer. Vårt hovedanlegg på Sagbakken sikrer sammen med nybygd Stållhall idretten anleggsfasiliteter på nasjonalt nivå. I tillegg er det gode anleggsfasiliteter for denne idretten på Hauknes, Gruben, Selfors og Ytteren.

De mer perifere tettstedene Storforshei, Skonseng, Utskarpen og Dalselv mangler moderne gode anleggsfasiliteter for fotball med kunstgress.

Skiidretten

Skillevollen idrettspark (Bossmo & Ytteren IL) sikrer regionen et anlegg for langrenn og skiskyting med nasjonal kvalitet. Anlegget krever kontinuerlig oppgradering for å forbli en nasjonal konkurransearena. Her pekes spesielt på kunstsneøanlegg, bedre planering av løypenettet og bedre lysanlegg.

I tillegg er det gode anlegg på Skonseng, Storforshei og i Åga samt en del mindre lysløypeanlegg rundt i kommunen.

Skillevollen Alpinsenter gir et godt lokalt og regionalt tilbud til utøvere innenfor de alpine skiidrettene. Det jobbes aktivt for å tilrettelegge for mer uorganisert «lek» i anlegget med nye skilektraseer i området mellom Heisen og «Svartbakken».

Det nye hoppanlegget i Fageråsen (Fageråsbakkene AS) realiseres i disse dager og vil stå klart til bruk sommeren / høsten 2020. Dette blir et moderne helårsanlegg med 5 bakkestørrelser. Det forventes økt aktivitet innenfor hopp og kombinert som følge av denne utbyggingen.

Turskiløyper: Oppkjørte turskiløyper initierer stor fysisk aktivitet. Det er nå 4 tråkkemaskiner i Rana som preparerer denne typen turskiløyper (Rana kommune, Bossmo & Ytteren IL, Skonseng IL og Storforshei IF). Tilbudet innenfor dette området har aldri vært bedre enn det er i dag.

Vi registrerer en gryende konflikt mellom skigående og gående i løypene. Rana kommune bør bidra til å dempe denne konflikten gjennom holdningsskapende arbeid. Hovedmålet må alltid være fysisk aktivitet for alle i denne typen anlegg samtidig som alle viser hensyn.

Innendørsidrettene har de siste årene fått et betydelig bedre tilbud enn tidligere. Rana kommune har rehabilitert Ranahallen. Nytt dekke legges sommeren 2020. Bossmo & Ytteren IL har bygget ny flerbrukshall som sto ferdig høsten 2017. Ved Hauknes skole ble det ferdigstilt en liten idrettshall (16x24m) i 2016. Fylkeskommunen har bygget en flerbrukshall på Mjølan som stod ferdig høsten 2019. Hallen leies ut til lag og foreninger utenom skolens åpningstid.

Det jobbes også med å realisere en flerbrukshall på Gruben i samarbeid med Rana kommune etter samme mal som på Ytteren. Det er også vedtatt bygging av ny gymsal/ flerbrukshall på Båsmoen til erstatning for dagens Båsmohall. Det planlegges også en ny hall på Selfors.

Kraftsportmiljøet i Rana har i lang tid markert seg internasjonalt. Denne idretten har tilgang på lokaler av kommunen og klubben ble ferdige med rehabilitering av dette anlegget i 2017.

Mo Orienteringsklubb har over år arbeidet systematisk og godt for å lage digitale orienteringskart over de sentrale områdene i Rana. Dette arbeidet vil det bli jobbet med også i kommende planperiode. Kartene kan brukes av mange aktører og til mange formål.

Skyteanleggene i Rana er for det meste av god kvalitet. Alteren skytterlag har fått ferdigstilt en 15 meters innendørsbane og realisert nytt klubbhus i tilknytning til denne. I tillegg har Røvassdalen og Mo Skytterlag tilsvarende skytteranlegg. Mo pistolklubb er i ferd med å realisere tilsvarende anlegg for denne grenen av skyttersporten på Sagbakken Idrettspark.

Nye idretter. For at nye idretter skal vokse i Rana, krever dette bygging av tilfredsstillende anlegg. Klatring, skateboard, motorcross og terrengsykling er noen av disse idrettene. Dette er aktiviteter med relativt få utøvere og det er viktig med samlokalisering for å realisere slike anlegg.

Kampsport, Bordtennis, Squash, Tennis har begrenset tilgang til gode treningslokaler innendørs.

Rana Turn jobber med og ser på mulige løsninger for en lenge etterlengtet basishall på Gruben i samarbeide med Gruben IL.

Hestesporten i Rana rekrutterer i særlig grad jenter. Sporten har relativt gode anlegg i Utskarpen, Sletten, Øyjorden og Mofjellstua. Sporten presenterer meget gode resultater på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Nærmiljøanleggene er for det meste knyttet til skoler og barnehagene. Dette er en utvikling som styrkes i forbindelse med gjennomføring av skolestruktursaken. Slik samlokalisering sikrer anleggene størst mulig bruk og forhåpentligvis et verdibevarende vedlikehold i fremtiden. I disse uteområdene ligger muligheten for mye uorganisert aktivitet, noe som er av stor betydning i et folkehelseperspektiv.

Sagbakken friidrettsanlegg ble renovert sommeren 2008 og er i dårlig stand. Garderobeanlegget er stengt på grunn av store byggetekniske mangler. Garderobene ved fotballanlegget kan benyttes av friidrettsutøverne. Friidretten i Rana har hatt god rekruttering og betydelig oppsving i antall utøvere de siste 3 årene.

Golf er inne i en meget positiv utvikling i Rana. Gode fasiliteter med 9-hullsbane på Alteren i barmarksesongen samt innendørstilbud vinterstid på Selfors ser ut til å løfte interessen for denne idretten betydelig.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over de anleggsutbygginger som er meldt inn som behov i Rana kommune i perioden 2021 – 2030 i uprioritert rekkefølge.

Anleggstype	Eier	Planlagt gjennomført
Idrettsanlegg		
Allaktivitetshus Gruben	Gruben IL	2021
Baskethall Selfors	Selfors UL	2021
Rehabilitering friskluftanlegg Moheia bad	Rana kommune	2021
Rehabilitering kunstgress Selfors	Rana kommune	2021
Rehabilitering kunstgress Gruben	Rana kommune	2022
Rehabilitering Banedekke Sagbakken friidrett	Rana kommune	2022
Nye garderober / sekretariat Sagbakken friidrett	Rana kommune	2023
Kunstsnøanlegg Skillevollen	B&Y IL	2022
Rehabilitering Lysanlegg Skillevollen	B&Y IL	2021
Rehabilitering Rulleskiløype Skillevollen	B&Y IL	2021
Familietrase Skillevollen Alpinsenter	B&Y IL	2023
Rehabilitering av bygninger på Skillevollen	B&Y IL	2021 - 2024
Utvide kunstgressarealet på Ytteren	B&Y IL	2022
Klubbhus med lager, treningsfasiliteter og møterom	Rana Svømmeklubb	

Nytt undervisningsbasseng Moheia	Rana kommune	
Klubblokale med møterom, styrketreningsrom og lager	Mo IL	
Kunstgress Storforshei	Storforshei IF	2021
Kunstgress Utskarpen	?	
Kunstgress Dalselv	?	
Forsøke å opprettholde gratis trening for barn og unge (0 – 19 år) i kommunale anlegg mandag - fredag	Rana kommune	2021 -2030
Toalett Årestua Klokkehagen	Rana kommune	
Rehabilitering Turløype Åga - Hauknes	Rana kommune	
Turløype Stenneset - Båsmofjellet	Rana kommune	
Forlengelse av Klokkehagenløypa til Anleggshammeren	Rana kommune	
Tursti Fageråsen - Anleggshammeren	Rana kommune	
Tursti Karvebakken - Selforsfjellet	Rana kommune	
Emilmyra, rehabilitering lys-lysløype	Skonseng UL	
Lagerbygg	ACR	
Nærmiljøanlegg		
Rana kommune tar sikte på å utvikle nærmiljøanlegg i takt med skoleutbyggingene, parkanleggene og eventuelt andre tiltak i planperioden 2021 – 2030.		2021- 2030

Tabell 2: Anleggsplan 2021 – 2030 uprioritert. Rana kommune behandler hvert år prioriteringsliste i forhold til spillemiddelsøknader i Kommunestyrets møte i desember.

3.4 Spillemidler

Rana kommune skal årlig prioritere søknader om spillemidler til idretts- og nærmiljøanlegg/aktivitetsanlegg. Når søknader om spillemidler fremmes skal disse godkjennes av saksbehandler på Bydrift. Saksbehandler på Bydrift lager forslag til prioritering. Idrettsrådet er høringspart under saksbehandlingen av den årlige spillemiddellista. Kommunestyret i Rana fatter endelig vedtak i budsjettmøtet i desember hvert år.

Til grunn for denne prioriteringen bør det over tid arbeides for at hovedmålet om folkehelse, aktivitet og naturopplevelse for Rana kommunes innbyggere blir viktige kriterium.

Det har vært en flott fordeling av søknader mellom de ulike idretts - og friluftaktivitetene de senere årene og en stadig større forutsigbarhet for frivillig sektor, med tanke på utbetaling av spillemidler. Dette har også gjort at flere anlegg som står i køen er ferdige og tatt i bruk allerede før tilsagn om spillemidler er mottatt.

Å endre på denne praksis i kommende planperiode vil skape problemer for en rekke lag og foreninger i Rana. Det foreslås derfor å videreføre den prioriteringen av idrettsanlegg som kommunestyret årlig gjør i desember. Nye søknader prioriteres dermed etter allerede prioriterte søknader.

Idretts- og nærmiljøanlegg finansieres vanligvis ved et samspill mellom spillemidler, dugnad, eksterne tilskudd, bidrag fra næringslivet, egenkapital og kommunale tilskudd. Ekstern finansiering krever kunnskap og nettverk. Rana kommune har slik kompetanse. Lag og foreninger i Rana skal vederlagsfritt få praktisk hjelp til søknader og finansiering hos Bydrift.

I Fylkestingets sak 147/2014 «Retningslinjer for fordeling av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» ønsker en å rette større fokus mot anlegg for barn og ungdom og egenorganisert aktivitet og friluftsliv. Det er i stor grad nærmiljøanleggene som initierer slik aktivitet. Det er viktig at det fremmes mange søknader fra kommunen for å bidra til å øke andelen spillemidler til Nordland og til Rana.

3.5 Idrettsaktivitet - Status

Generelt

Anleggssituasjonen er meget god for de aller fleste idretter i Rana.

Rana har et aktivt idrettsråd og godt organiserte fleridrettslag i hver skolekrets. Disse idrettslagene har lokal tilhørighet og fremviser stor dugnadsvilje.

Frafallet i ungdomsårene er stort og jentene er i mindretall i de langt fleste idrettene. Det er også en utfordring å skaffe tilstrekkelige ressurser til idrettslig satsing på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Idretten i Rana vil i årene fremover oppleve utfordringer med å rekruttere nye utøvere på grunn av den demografiske utviklingen i Rana. Vinteridrettene vil stå ovenfor nye utfordringer på grunn av klimaendringer.

3.5.1 Hall- og sommeridretter

Fotball

Fotball er den dominerende sommeridretten i Rana. Det er flest gutter og jenter i alderen 5-12 år som deltar i organisert fotballaktivitet 1-2 ganger pr. uke. Frafallet i fotballen er stort fra 15-årsalderen.

Håndball

Av innendørsidrettene dominerer håndball. Denne idretten rekrutterer i særlig grad jenter. Frafallet i håndballen er stort fra 15-årsalderen.

Friidrett

Friidretten i Rana har hatt god rekruttering og betydelig oppsving i antall utøvere de siste 3 årene

Svømming

Svømming har god rekruttering i Rana men idretten sliter med noe begrensede treningstider på ettermiddagstid.

Turn

Turn har god rekruttering i Rana men idretten sliter med noe begrensede treningsfasiliteter. Det er spesielt behovet for en basishall det fokuseres på.

Golf

Golf har etter hvert fått et betydelig oppsving i Rana. Golfanlegget på Alteren driftes godt og det er god rekruttering i de yngre årsklassene.

Tennis

Tennis har fått et oppsving med den nye Is og tennishallen på Skillevollen. Vi registrerer god aktivitet innenfor idretten i sommerhalvåret.

Kraftsport

Ranas kraftsportmiljø har i lang tid markert seg sterkt både nasjonalt og internasjonalt. Det ser ut til at rekrutteringen er noe fallende.

Orientering

Orienteringsidretten har god oppslutning i Rana. Resultatlistene viser at idretten sliter en del med rekruttering. Det gjøres en formidabel jobb med å utvikle og vedlikeholde orienteringskart i Rana.

Skyttersporten

Skyttersporten i Rana har lange tradisjoner og har mange aktive utøvere. Her har man slitt en viss grad med rekrutteringen og en viss «forgubbing». Nye innendørsbaner ser ut til å ha gitt idretten et nytt løft.

Bordtennis

Bordtennis har stabil og god rekruttering. Utøvere leverer på et stabilt høyt nivå.

Motorsport

Motorsporten i Rana har lange tradisjoner og har fortsatt et aktivt miljø med gode utøvere.

3.5.2 Vinteridretter

Langrenn og skiskyting

Av vinteridrettene er langrenns- og skiskytermiljøene størst. Rana har lange tradisjoner og sterkt idrettsfaglig kompetanse i disse idrettene. Idrettslinja ved Polarsirkelen videregående skole er her en sentral aktør.

Hopp og kombinert

Det forventes et oppsving innenfor hopp og kombinert som følge av det nye anlegget i Fageråsen.

Alpine idretter

Både alpint, snowboard og twin-tipp presenterer hvert år utøvere på nasjonalt nivå i aldersbestemte klasser. Utfordringen er at disse må flytte til andre steder i landet for å utvikle seg videre.

Skøyter

Skøyter med hockey har fått et oppblomstring i Rana etter realisering av ishallen på Skillevollen. Den uorganiserte bruken av dette anlegget er spesielt stor. Hallen er for liten til å gi et tilbud til lengdeløp.

3.6 Friluftsliv

Status

Befolkningen i Rana har lange og sterke friluftstradisjoner. Rana ligger midt i en region som innehar alle tenkelige friluftsmuligheter. De bydelsnære og tettstedsnære friluftsområdene er i hverdagen viktig for befolkningen i Rana.

Infrastruktur for friluftsliv

Rana kommune eier og har driftsansvaret for disse 3 tilrettelagte friluftsområdene

- Klokkehagen elvepark
- Hauknes friluftsområde (statlig sikra friluftsområde)
- Alteren badestrand (statlig sikra friluftsområde)

I tillegg eier Rana kommune turstier på Åneset og turveien Skillevollen – Stenneset.

Skillevollen idrettspark er et viktig anlegg i Rana også i et friluftslivsperspektiv. Anlegget er utgangspunkt for nye friluftaktiviteter både vinter og sommer, samt et flott utgangspunkt for turer i Båsmolia / Båsmofjellet.

Også Selforslia / Risfjellet, Mofjellet og Hauknestinden er viktige nærturområder for Ranas befolkning.

Barnehagene og skolene i Rana har tilrettelagt en rekke samlingsplasser og naturlekeplasser i disses nære friluftsområder. Eierskap og drift av disse områdene er en utfordring.

En rekke frivillige aktører i Rana har etablert og driver et spekter av turstier og annen infrastruktur for friluftsliv. Rana Turistforening med sine nær 1100 medlemmer driver 270 km med merka turstier og 12 ulike turisthytter. Statskog bidrar også med tilrettelegging og utleie av diverse bygninger og utstyr.

Friluftaktivitet

Friluftsliv er en sentral aktivitet i alle barnehagene i Rana. De laveste klassetrinnene i skolen i Rana bruker likeså friluftsliv som en daglig del av læringsaktiviteten. 5 skoler og 7 barnehager i Rana deltar i Lærende nettverk i friluft i regi av Polarsirkelen friluftsråd. Båsmo ungdomsskole og Polarsirkelen videregående skole har eget valgfagtilbud til sine elever i friluftsliv.

Tilbudet om organiserte turer i Rana er godt, takket være Rana Turistforening sitt turprogram. Rana Jeger- og fiskeforening tilbyr også friluftaktiviteter til Ranas innbyggere.

Rana Turistforening arrangerer hvert år «Ranatrasken». Dette er et tilbud med ca. 30 ulike turmål, klippekort og enkel premiering. Et lignende tilbud er «Ti på topp» i regi av Norges Bedriftsidrettsforbund. Slike enkle tiltak stimulerer hvert år svært mange Ranvæinger til friluftaktivitet.

3.7 Parker og veier

Status

En stor del av den voksne befolkningen i Rana bruker gang- og sykkelveiene og fortauene til daglig fysisk aktivitet. I de fleste bydelene i Rana vurderes veinettet som trafiksikkert for de myke trafikantene og som godt tilrettelagt for sykkel, gåing og løping. God helårig fremkommelighet for myke trafikanter vil også gi en stor miljøgevinst for Rana.

Parkene i Rana betyr mye for trivsel, identitet og fysisk aktivitet. Barnehagene i Rana og eldre er store brukere av parkene.

3.8 Informasjon

Rana har utallige muligheter for- og tilbud om fysisk aktivitet og naturopplevelse. Å informere om dette til egen befolkning, tilflyttere og besøkende vil erfaringsmessig initiere økt fysisk aktivitet. Våre erfaringer viser at befolkningen i større grad er kjent med anbefalingen som 30 minutter daglig fysisk aktivitet for voksne og minimum 60 minutter daglig fysisk aktivitet for barn og unge. Dette for å styrke egen helse og livskvalitet.

Å informere om helseeffekten av daglig fysisk aktivitet i barnehager og skoler er en viktig brikke i forbindelse med en holdningsendring, og dette er en utfordrende oppgave og krever bruk av et spekter av informasjonskanaler.

3.9 Samarbeid

Å stimulere til fysisk aktivitet og naturopplevelse for alle i Rana kommune, krever et aktivt og ofte komplisert samspill mellom mange aktører i samfunnet. Internt i Rana kommunes organisasjon bidrar utallige institusjoner, kontor, enkeltpersoner og etater i dette arbeidet.

Lag og foreninger i Rana med sine tusenvis av frivillige, gjør en beundringsverdig innsats på dette området. Næringslivet i Rana yter årlig millioner av sponsorkroner til dette formålet. Og kanskje det viktigste av alt: mange foreldrene i Rana er rollemodeller og bidrar daglig til å skape aktive barn og unge i Rana.

Del 4: Planoppfølging

4.1 Planansvarlige i Rana kommune

Denne planen er vedtatt av Rana kommunestyre. Planen er derfor forpliktende for Rana kommunes politiske og administrative ledelse. Kommunestyret har det overordnede ansvaret for å prioritere tilstrekkelige ressurser til plangjennomføringen. Er det ikke samsvar mellom ressurser og plan vil målene i planen ikke bli nådd.

Bydrift skal årlig utarbeide en rapport om planstatus. Denne rapporten skal fremlegges kommunestyret til orientering. Det er naturlig å ta denne rapporteringen i forbindelse med fremlegging av spillemiddellista til Kommunestyrets møte medio desember.

Vedlegg 1: Bruk og kvalitet på private idrettsanlegg i Rana kommune

Vedlegg 2: Bruk og kvalitet på kommunale idrettsanlegg i Rana kommune